

OP DEN HALLETOREN.

Brugge is geen stad, welke men vluchtig bezoeken moet. We richtten ons tot een inwoner, dien men ons aanbevolen had; de heer was dadelijk bereid onze gids te zijn. Wij begeerden slechts inlichtingen en wilden den vriendelijken burger zijn tijd niet ontstelen voor lange wandelingen door eene stad, welke voor hem geen geheimen meer kon bezitten.

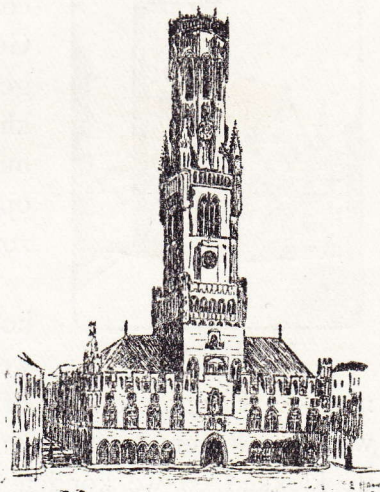
— O! zoo lang zal die wandeling niet duren, zeide onze Bruggeling. De gebouwen staan dicht bijeen en voor iemand, die goed den weg kent en dus geen tijd moet verliezen met vragen en zoeken, is dit tochtje maar een kinderspel.

Wij vertrokken dus en bereikten weldra de markt.

— Daar te midden staan Breydel en De Coninck, waarvan ge zeker wel gelezen hebt in „De Leeuw van Vlaanderen.” Hier ziet ge de halle, daar 't postbureel en het provinciaal gouvernement. 't Zijn al schoone gebouwen. Nu gaan we door de Steenstraat naar de St. Salvatorkerk en vervolgens naar de O. L. V. kerk.

Zoo sprak onze leidsman en reeds ging hij verder. Neen, op zoo'n manier zou de wandeling niet lang duren. We volgden getrouw onzen gids, renden langs en door de kathedraal, de O. L. V. kerk, over 't Begijnhof, spoedden ons door straten en langs kaden, en verbazend vlug waren we op de Groote Markt terug.

— 't Bijzonderste hebben we gezien, verzekerde de Bruggeling. Het overige, och! ge moet u daarvoor niet vermoeien. Reis nu eens langs Damme naar Sluis, neem vervolgens de buurttram naar Knocke en maak een tochtje langs de kust. Ge zult zeer voldaan zijn.



Halle van Brugge.

We bedankten onzen cicerone voor de moeite, welke hij zich getroost had en gingen onzen eigen weg, echter nog niet naar de Damsche poort, om vandaar met 't bootje naar de veste van Jacob van Maerlant te varen, — dat uitstapje stond ook op 't reisprogramma — maar eerst wilden we Brugge bezichtigen. Deze stad hadden we nu wel gezien, maar daarmee konden we ons niet tevreden stellen.

Wij hadden nog andere adressen van dienstvaardige personen, doch wat teleurgesteld door deze eerste kennismaking, besloten we maar op onze eigen wieden te drijven.

't Is bij ons eene vaste gewoonte zooveel mogelijk de bezichtiging eener stad op eene hooge plaats aan te vangen, namelijk op een toren.

Dat is wat een schooljongen zou noemen de inleiding van zijn opstel.

De Halletoren rees verleidelijk omhoog. Ons land is rijk aan halletorens of belforts. ¹⁾

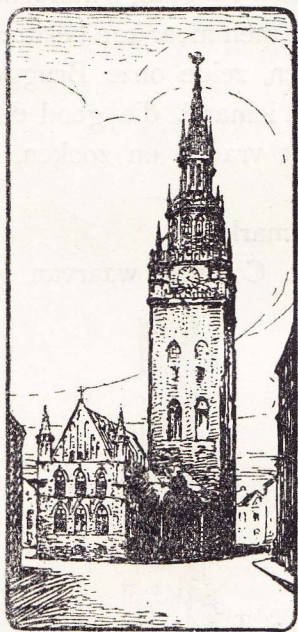
— Mag men daarop? vroegen we aan een voorbijganger.

— Zeker, zeker, ga maar door de poort en dan rechts de trap op. Ge zult daar eene bel zien hangen, ge moet maar klinken. Ge moogt slechts tot aan de klokken. Vroeger was het toegelaten tot heel boven toe te klimmen, doch sedert eenige waaghalzen er hun stoute stukken uithaalden — ze gingen op de balustrade staan en deden er allerlei zotte toeren — werd het verboden.

Of dit waarlijk de reden is van 't verbod hooger dan de klokken te klimmen, betwijfelen we; later bij een nieuw bezoek — want we kunnen

niet te Brugge komen of we moeten den Halletoren op — hebben we 't reglement overtreden. Er waren timmerlieden aan 't werk boven de klokken en we konden aan de verleiding niet weerstaan, ook eenige treden hooger te stijgen. Maar op den top is geen gelegenheid rond te wandelen; door het schuinsch opgaand dak, dat achter de balustrade verborgen blijft, ontbreekt de plaats om rustig rond te kuieren.

We gingen nu door de poort, beklommen rechts eene steenen trap



Belfort van Gent.

¹⁾ Zie de afbeeldingen tusschen den tekst.

en kwamen onder eene gaanderij. Weer dachten we aan eene beschrijving van Havard, die ook den Halletoren besteeg:

„Men gaat onder de ingedrongen poort, onder die vestinggewelven door, alsof men een molen binnenkomt; men beklimt de trap, die naar de soort van galerij der eerste verdieping geleidt, zonder eene levende ziel te ontmoeten. Om daar eenig sterveling te doen verschijnen, die u van dienst kan zijn, moet men eene bel in beweging brengen en na dan geruimen tijd gewacht te hebben, nadert u, met langzame schreden, afgetrokken, onverschillig en zonder groote dienstvaardigheid eene vrouw of een kind, met groote sleutels in de hand. Zonder een woord te spreken en als met weezin brengt deze dommelende persoon u naar een duister vertrek, waarin oudheidkundige herinneringen, ontruikt aan de oude huizen der Bruggelingen, zonder orde liggen opgehoopt. Dat alles is hoogst merkwaardig, maar boezemt geen bijzonder belang in.”

Dit is naar waarheid geteekend. Bij 't bestijgen van den toren wordt men door een kil gevoel bevangen...; we zullen niet droefgeestig worden, maar we vinden het in die holle zalen zoo vreeselijk ongezellig. En toch boezemen de gewelven eerbied in. Vormen ze niet den grondslag van den ranken, fieren toren, 't symbool van der vaadren vrijheid. En die vrijheid was ze niet voorafgegaan door lijden, door ellende, door bloed en tranen? We bleven ook niet in die wijde plaatsen vertoeven... hooger op... trede na trede... 402 in 't geheel.

Maar er was wat afwisseling. Eerst bleven we staan voor twee gapende openingen, voorzien van ijzeren deuren en sloten. 't Waren nissen in den muur voor het bewaren der keuren. Daar lagen ze dus weleer, die kostbare stukken, welke door de gemeentenaren zoo moe-



Belfort van Doornik.



Belfort van Ieperen.

dig verdedigd werden. Maar we denken niet alleen aan strijd; immers die keuren maakten ons gewest tot een der welvarendste der aarde, die keuren betekenden vrijheid, ontwikkeling, voorspoed, ze stelden een eind aan 't hatelijke „recht van den sterkste”. De nissen zijn thans ledig... we hebben onze wetgeving, maar de geschiedenis is ook hier nuttig, omdat ze ons dankbaar stemt over den invloed der beschaving in onzen tijd, in onze samenleving.

De nissen werden gesloten door 8 ijzeren deuren, voorzien van tien sloten: een sleutel berustte bij de schepenen, een bij den hoofdman der St. Janswijk en de overige waren in 't bezit der gildedekens.

Aldus werd iedere poging tot bedrog onmogelijk gemaakt, want alle sleutels waren vereischt, om de bewaarplaats der keuren te ontsluiten. In eene der nissen lag ook 't groot zegel, zonder hetwelk de schepenen geen besluiten konden nemen.

We gingen hooger. Een blik door een gat in den houten wand: daar hangt eene groote klok; „Melchior” lazen wij op 't brons. Eene andere herinnering: de klokken!



Beltort van Meenen.

Klokken zijn in Vlaanderen geliefd, wellicht meer dan in andere deelen van ons land. In sommige dagbladen vonden we wel eens een klaagartikeltje over het veelvuldig luiden der klokken, vooral 's morgens, waardoor de burgers in hun slaap gestoord werden, maar nooit trof ons eene dergelijke klacht in een krant uit 't eigenlijk Vlaanderen. Meermalen hoorden we eenvoudige dorpingen spreken over 't klokkengelui, waarnaar ze op stille zomervonden zaten te luisteren. En ze wisten

zeer goed, welke koster uit den omtrek goed, en welke onhandig met 't klokzeel omgingen. De Zegeklok van Brugge is in de gansche streek vermaard. En die genegenheid voor de stemmen van 't brons, vindt men Noordelijk tot over de Hollandsche grens. Ons is een heer bekend, die de gewoonte had, als de groote klok van Sluis geluid werd, op een rustig plekje van zijne woonplaats te gaan staan, om ongestoord van de heerlijke tonen te kunnen genieten.

Klokken! Leerden we niet reeds op de schoolbanken, dat het een voorrecht der gemeente was, eene klok te bezitten? En dan die indruk-

wekkende „klokke Roeland” van Gent, die de wraak van den machtigsten keizer des Christendoms onderging, op last van Karel V uit den toren gesmeten werd!

Maar vooruit... niet droomen... 't is hier te gevaarlijk op deze donkere wenteltrap, waar het op sommige dagen zoo druk kan zijn van stijgende of dalende toeristen! Vooruit... hooger nu de houten treden op!

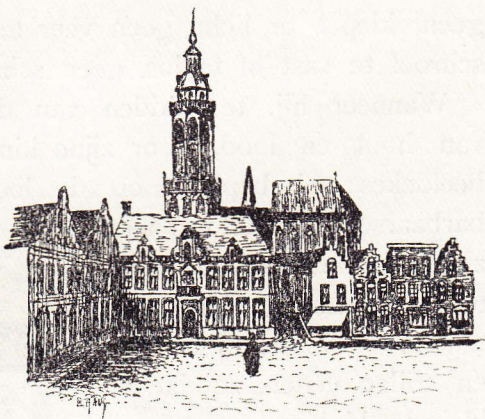
We bereikten de kamer der wakers. Plotseling verscheen een man, een schoenlapper, die zeker wel in de meest verhevene van dergelijke werkplaatsen werkt... en in eene zonderlinge omgeving! Treedt maar binnen! De volgeling van St. Chrispijn heeft het nooit te druk, om u te woord te staan. Mist gij knevel en baard, bijna zeker zal hij tegen u zijn Engelsch luchten, maar bij de eerste klanken Nederlandsch, spreekt hij u vroolijk en ongedwongen en in zijn eigenaardig dialect toe. Hij vertelt u, dat hij elk uur een wekkerklokje luiden moet om aan de overheid te bewijzen, dat hij, de waker, werkelijk op zijn post is. In deze hoedanigheid is hij de rechtstreeksche opvolger der torenwachters, die vroeger ieder uur op den horen moesten blazen. De man toont u ook het beiaardklavier en de reusachtige koperen cylinder van ongeveer 10.000 kilogrammen zwaar, welke 't klokkenspel spelen doet.

Nog een eindeke en daar stonden we bij den beiaard, vóór den omgang, vanwaar we een heerlijk gezicht genoten op de stad en op Vlaanderen.

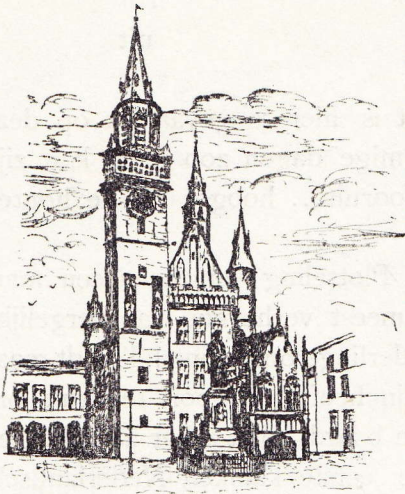
In vele Vlaamsche torens hangt een beiaard, en dat verwondert ons niet, als we weten dat 't klokkenspel eene uitvinding is van een Vlaming en wel van den Aalstenaar, Bartholemeus Coecke.

Coecke was een beroemd musicus. Hij volmaakte zich te Rome in zijne kunst en vestigde zich daarna als klokkengieter in zijne geboorteplaats. Toen vervaardigde hij zijn eersten beiaard, welke in 1468 vroolijk boven Aalst klingelde. En 't klokkenspel beviel onze bevolking.

Beiaardgieters kregen het druk; in belforten, in kerk- en abdijtorens moesten beiaarden zijn. Brussel had er weldra zeven, Antwerpen vijf,



Belfort van Veurne.



Belfort van Aalst.

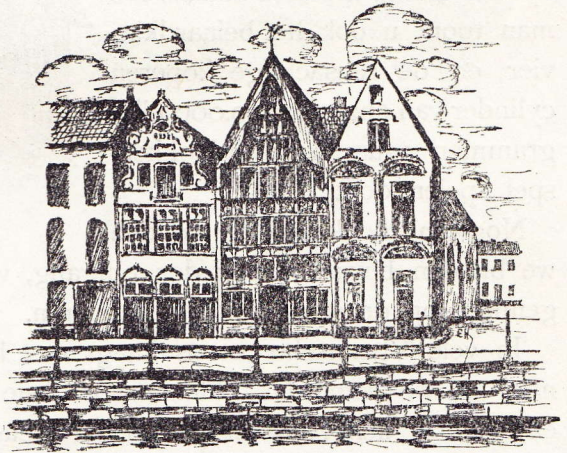
Gent vier, Mechelen drie, enz. De Fransche tijd was noodlottig voor de beiaarden; de Republikeinen stalen onze klokken, verbrijzelden ze en goten er kanonnen van. De beiaardkunst geraakte in verval, maar wordt thans weer in eere hersteld. Adolf en Jef Denyn, beiaardiers van Mechelen, hebben zich op dit gebied zeer verdienstelijk gemaakt. Onlangs lazen we over hem in een weekblad ¹⁾ een merkwaardig artikel, waarvan we hier een gedeelte uitschrijven:

„Dertig jaar lang had de blind geworden Adolf Denyn gezorgd, dat in den

beiaard van Sint Romboutstoren geen klok verkeerd geplaatst was, geen klepel te licht, geen veer te traag, geen draad onnuttig, geen schroef te vast of te los, geen schakel te veel of te weinig.

Wanneer hij, te midden van de beiaardklokken in het kamertje van hout en lood, door zijne kinderen van onderen tot boven met beeldekes vol beplakt, op de lederen bank zat vóór het schijnbaar

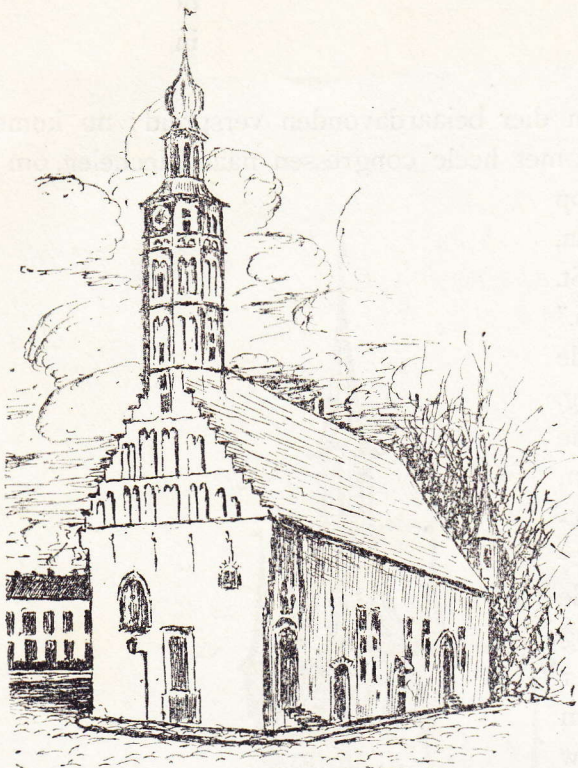
barbaarsche klavier, wanneer zijne forsche vuisten de eiken toetsen neersloegen in snelle maten, of omklemd hielden en trillen deden, zoodat de kleinste klokjes een gebonden gezang lieten aanzwellen en uitsterven, wanneer zijne vlugge voeten wisseltraptten op de sterke pedalen, maar met zoo juist gemeten kracht, dat Salvator, Carolus, Rumoldus, Maria, Magdalena



Oude gevels te Mechelen.

en Lubertus, de luiklokken beneden, die de bassen van den beiaard zijn, met hun vervaarlijke stemmen slechts als gegons behoedzaam meezongen, — dan zat zijn oudste zoon op de kofferbank achter hem

¹⁾ Het Nederlandsch Tooneel (Antwerpen).



Belfort van Herenthals.

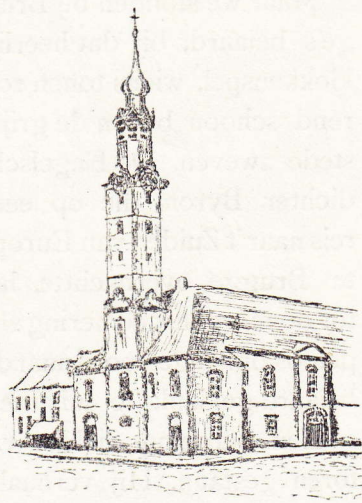
of als hij eene oude, mooie romance uithaalde, die hij met passie of oneindige teerheid door zijne klokken liet zingen — wel, dan waren ze fier op hunnen beiaardier en als ze hem tegenkwamen, zeiden ze, dat hij schoon gespeeld had. En dat was al. Aan vreemden spraken zij daar niet over. Wie zou hen geloofd hebben?

Met Paschen, in 1881 speelde de oudste zoon, Jef, den eersten keer „voor goed”. Er zat kruim in dien kloeken jongen van 19 jaar en vader Denyn was nogal tevreden over hem. Zes jaar later was Jef de meest bedreven klokkenist in 't land en hij volgde zijn vader als stadsbeiaarder op. Een degelijke, muzikale opleiding, gelouterde smaak en een verbazende virtuositeit lieten hem toe, aan zijn spel eene hooge aantrekkelijkheid te geven. Stilaan werd

en keek scherp toe, hoe 't ging en leerde van vader de teerste effecten te onderscheiden te midden van het geweldig klokkengehuil.

Soms ging de jongste der beide broers mee en dan luisterde de oudste. Luisteren met welgevallen deden ook de Mechelaars; zij meenden, dat toch nergens beiaard en beiaardier zoo heerlijk samenpasten.

Als vader Denyn zijn eigen variatiën op Cecilia speelde, of de snel dooreenslingerende tonengengers liet spatten van een preliedum van Mathias van Gheijn, den Leuvenschen beiaardier uit de 18e eeuw;



Belfort van St. Truiden.

Stilaan werd

het gewoonte, opzettelijk te gaan luisteren naar den beiaard. In 1892 liet Jef Denyn zich overreden, elken Maandagavond in den Zomer een concert te spelen.

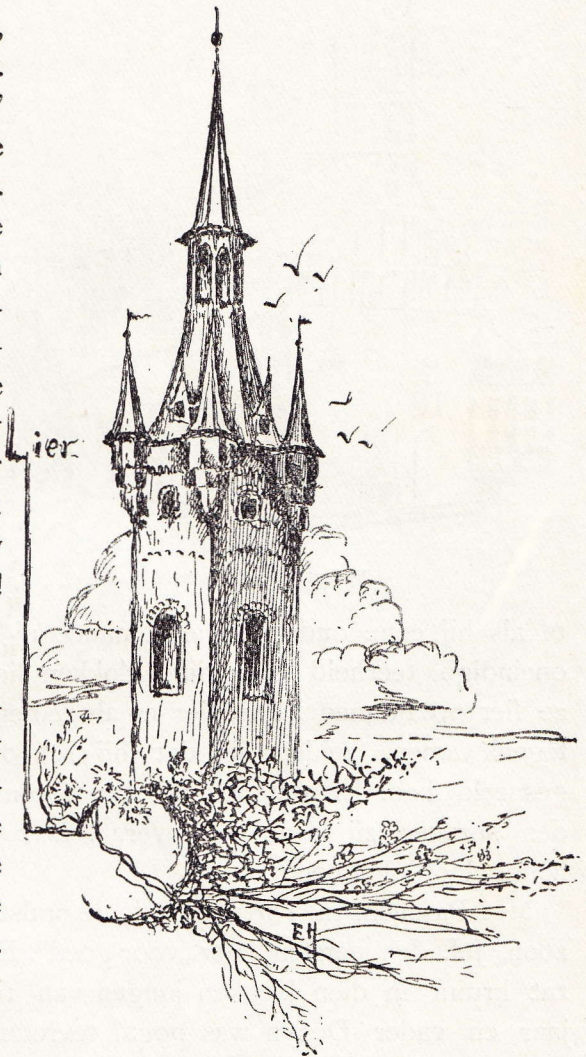
Allengs werd de faam dier beiaardavonden verspreid; nu komen honderden vreemdelingen, met heele congressen naar Mechelen, om in het straatje zonder eind, op de Melaan of omtrent St. Jan, naar den beiaardier van St. Romboutstoren te luisteren."

Aan de Denyns dankt de beiaardkunst hare herleving. Ook deze behoort tot de Vlaamsche beweging. Om ons land schoon, aantrekkelijk, belangrijk te maken, behoeven we niet den vreemde na te apen; wekt wat nog sluimert, versterkt wat weer groeit, wees Vlaamsch in alles; zoo wij daarin trouw zijn moet onze zaak gelukken!

* * *

Maar we stonden bij Brugge's beiaard, bij dat heerlijk klokkenspel, wiens tonen roerend schoon boven de grijze stede zweven. De Engelsche dichter Byron, die op eene reis naar 't Zuiden van Europa te Brugge overnachtte, lag tot de morgenschemering slapeloos om ongestoord naar dit beiaard-geklank te luisteren.

Een beroemd dichter van Amerika, Longfellow, heeft ook op dezen toren gestaan. Hij verhaalt het in een gedicht „The Belfry of Bruges”. Longfellow kende de geschiedenis van ons gewest en het verleden ontroerde hem, toen hij van het Belfort in den vroege morgen de



Belfort van Lier.

ontwakende stede aanschouwde. Hoe vele Vlamingen staan daar, onbekend met de voorvallen van hun gewest en volk!

Hoeveel te meer moet wel de aanblik van dezen toren en van de oude veste aan zijne voeten den waren zoon des lands ontroeren!

Ja, herinneringen moeten hier opdoemen, hier in 't hart van Brugge, dat zoo lang ook Vlaanderens harte was! Stoere krijgers, heldenscharen, oorlogsmannen verschijnen in al hunne kracht.

Diederik van den Elzas, terugkeerende uit 't Heilig Land, begroet door 't gejuich zijner onderdanen, aan wie hij eene kostbare relikwie vertrouwt, druppels van Christus' bloed.

Pieter De Coninck, Jan Breydel en andere dekens aan 't hoofd hunner gilde, worstelend om de vrijheid tegen een machtig vorst.

Te midden der markt een statige troon,

opgeslagen voor 't Fransche koningspaar.

Versieringen van lazuur, fluweel, sneeuw wit lijnwaad, gewrocht door de knuisten der Vlaamsche zwoegers, wier val bezworen is door hen, die op den troon plaats nemen.

Een stoet van edelen, heerlijk uitgedost, juichend ter eere van den verdrukker, samenzwerend tegen het volk, dat recht heeft op hunne bescherming. En daar op de burcht, in de Loove, 't paleis van den graaf, die nu in een Franschen kerker zucht, een feestmaaltijd, waarop de wreede Chatillon tot 's konings landvoogd over Vlaanderen aangesteld wordt. Geen Vlaamsche graven vertoeven te Wynendale... ook Wynendale is Fransch.

Maar dan... op den 18-Meidag 1302... een vreeselijk schouwspel in den nog neveligen ochtend! Brugge's goede Vrijdag! Schild en Vriend! klinkt het over pleinen en door straten, vermengd met gehuil, getier, geklaag, gekerm... De bende van De Coninck door de Kruispoort langs de Langestraat, den Burg, de Steenstraat, de Noordzandstraat... die van Breydel over de half gevulde vesten en de ont-



Jan Breydel.



Pieter De Coninck.

mantelde wallen, door de Snackerstraat, het Genthof, de Vlamingstraat naar de Markt..

Franschen en Leliaarts, ternauwernood gekleed, vluchtend naar alle zijden, overal botsend op benden wreckers.

Lijken, uit vensters en deuren geworpen door opgewonden Klauwaarts, die van top tot teen met bloed bespat zijn.

En de zon, die den schemer verdrijft, de eerste stralen welke eene bloedige stede beschijnen, nog lillende lijken, kermende gewonden, stervenden!...

Bloed spattend op deuren en vensters, op de muren van huizen, van kerken zelfs! Bloed, vervend de wapenrokken, de kleederen van vrouwen, van kinderen ook... Bloed gutsend over de dorpels, stroomend langs de straten, leekend van de bruggen, kleurend 't water der kanalen... Edelen, in prachtige kleedij, slapend den doodenslaap nevens laaggeboren soldeniers... En de meesten dragend eene vreeselijke wonde in hals of nek!



Johanna van Navarre.

De avondklok luidt... Ze klaagt een lijkzang over 't gruwelijk slagveld van Brugge... Rollende, schokkende karren, mannen met brandende lantaarnen; lijken worden geladen en weggevoerd...

Maar 't brons uit den halletoren slaakt dan een jubelkreet, die galmt boven de stede en voortzweeft verre over den omtrek tot aan de zeekust, waar op 't hooge duin vreugdevuren branden.

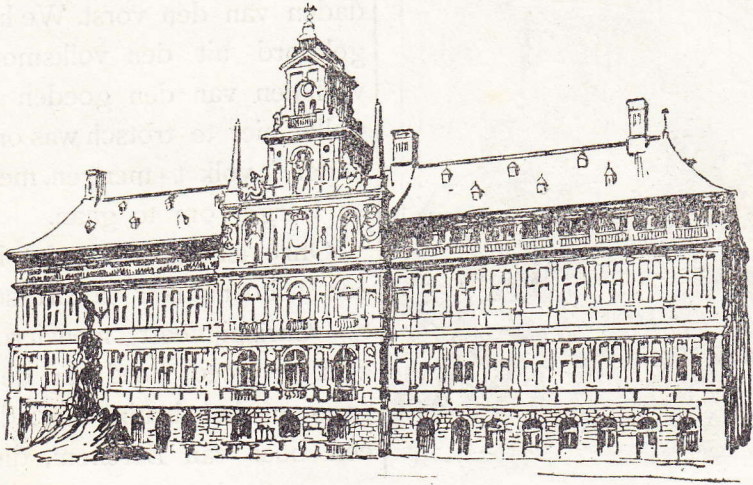
Een ander tooneel,

De beiaard speelt, de beiaard roept zege...

Zingende rijen gaan ter poorte uit, de helden te gemoet, de helden die terugkeeren van den Groeningher kouter, waar ze hun land vrij vochten op den overmoedigen vijand. En vrouwen en meisjes kronen hun dappere mannen of zonen, of broeders of verloofden en voeren hen juichend naar Brugge weer.

Jaren snellen voorbij. Het is avond, maar Brugge is nog roerig. Wapengekletter, krijgsgeschreeuw! Helaas! thans zijn broederen aan 't strijden. Gent wroet onmeedoogenloos in 't ingewand der zusterstede! De Franschgezinde, verkwistende graaf Lodewijk van Male heeft den twistappel in Vlaanderen geworpen. 't Is niet noodig de geschiedenis hier te herhalen.

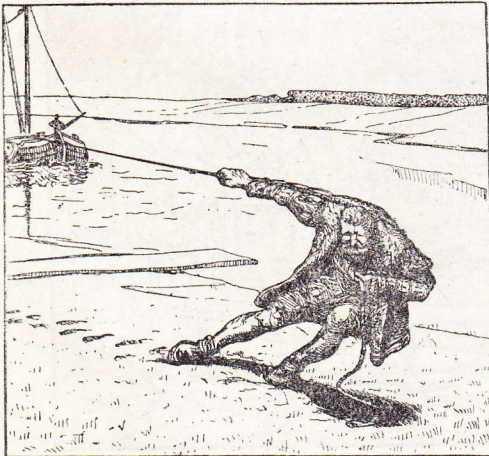
De Gentenaren met Filips van Artevelde aan 't hoofd overrompelen Brugge... 't Schemert reeds, als ze woest door de poorten snellen, om bloedige wrake te nemen. Tooneelen van wreedheid, van razernij! En onder de vluchtenden de trotsche graaf, vermomd in 't gewaad



Stadhuis te Antwerpen.

van een dienaar. In doodsangst snelt hij 't huisje eener weduwe binnen, verbergt zich op den zolder onder eene ellendige matras, het leger van twee kinderkens... Dan Lodewijk van Male, begunstigd door de duisternis, vliedend over de wallen en door de vesten, als een misdadiger...

Nu rust ons oog op „Cranenburg”, waar de Bruggelingen een keizerszoon kerkerden. Maximiliaan in zwart gewaad, zich vernederend voor burgers, alles belovende wat men eischt.



De keizerlijke schipper.

Maar drommen van kooplieden verlaten de stede en vestigen zich te Antwerpen, dat rijker wordt en weldra in staat is, ook door zijn kunst, de wereld te verblinden. Antwerpen met zijne kerken, zijn stadhuis, zijne heerlijke woningen, paleizen gelijk.

Maximiliaans zoon..., Filips de Schoone komt in de herinnering, de Vlaamsche vorst, die zelfs in Spanje zijne landgenooten begunstigt, maar helaas zoo jong sterft.



Keizer Karel op het St. Chrispijnfeest.

hem zijn paleis binnenleidde en weer naar huis zond met een prachtig ros.

Keizer Karel en de koolbrander, Keizer Karel en Kwâ Bet te Ieperen, Keizer Karel en de roovers, Keizer Karel en de scheepstrekker, deze en nog veel overleveringen zijn geliefd bij 't Vlaamsche volk. (1)

Herinneringen genoeg! Maar waartoe meer? Moeten wij nog spreken over het Fransche tijdvak, over de verdrukking, de kerk-sluitingen, over de jaren der regeeringloosheid. Daar aan den voet des torens... te midden van 't marktplein stierven den 2^{en} November 1805, zestien roovers op 't schavot... Bakelandt en vijftien plichtigsten der bende, welke ons gewest onveilig maakten... En dat zegt

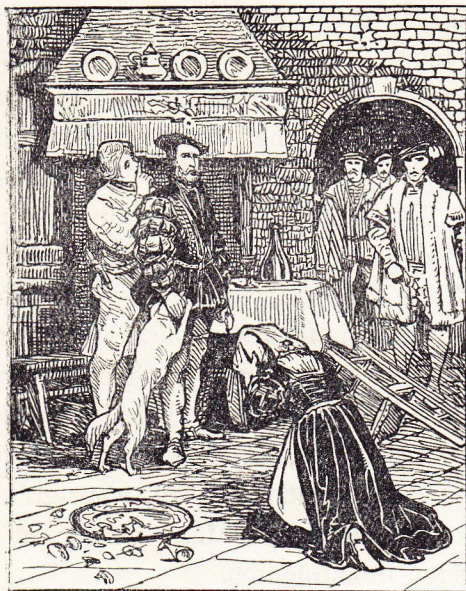


Keizer en Boer.

(1) Zie hiervoor: *De Vroolijke daden van Keizer Karel*, bij uitgever dezes.

En dan Karel V!
Een andere tijd!
Karel V! Onze West-Vlamingen kennen zeer goed de vroolijke daden van den vorst. We hebben gehoord uit den volksmond de verhalen van den goeden Karel, welke niet te trotsch was om zich onder 't volk te mengen, met boer en burger om te gaan.

Onze lezers weten, dat hij bij een schoenmaker te Brussel het S. Chrispijnfeest meevierde en zich te goed deed aan de vette gans en het bruin bier; dat hij een boer van Berchem, dien hij in eene herberg ontmoette, op zijn paard meenam naar Oudenaarde,



Keizer Karel en Kwâ Bet.

Van op den toren gezien schijnt het wel, of men den inhoud eener speelgoeddoos uitgestald heeft. Men vreest, dat een windstoot alles zal doen ineenstorten; maar neen sluitstukken, wachttorens verheffen zich, indrukwekkende gevaarten, welke waken over de ranke stede. Allereerst treft ons de toren van St. Salvator, meer gelijkend op eene vesting, die der O. L. Vr. Kerke, majestueusch omhoog schietend uit de steengroep aan zijne voeten, verder St. Jacob, St. Gilles, St. Anna, de grillige Jerusalemkerk, welke hier wel verdwaald schijnt, zoo vreemd steekt ze af . . . andere massa's nog, Gruuthuyze, de Bibliotheek, 't Zwarte huis, de Normalschool, kloosters of groote patriciërswohnungen. Welk een verschillende aanblik met het schouwspel dat Antwerpen ons biedt, gezien van zijn kanten toren bij de Schelde! En toch ook hier in deze straten, op deze pleinen, langs deze kaaien was 't eens een gewriemel en gewemel, een gerij en een geros. Ook Brugge's halle heeft getrild van 't gerucht eener koopstede... Doch die jaren liggen verre achter ons!

Een kring van groen omgeeft de stad. Blik 't Zuiden in, welk een verrukkelijk panorama! Ja, wel mogen de polderbewoners van

ons genoeg over den treurigen toestand in dat tijdvak.

Kom, slaan wij liever een blik rondom ons. „Wel vind ik in u 't schoone Brugge weder, Maar 't levend Brugge, eilaas, niet meer!”

Zoo zong Ledeganck in zijn heerlijk gedicht, gewijd aan de drie zustersteden.

't Schoone Brugge, het treft ons ook nu van dit hoog standpunt!

Hoe bevallig verrijzen de Gothische gevels, hier een straat vormend, daar zich spiegelen in eene stille gracht, ginder wegschuilend onder 't frisch gebladerte!



Kerksluiting.

't Noorden deze streek het houtland noemen. Men zou meenen, dat ginder ondoordringbare wouden staan. 't Is het bekoorlijke West-Vlaanderen, waar wij door spoorden, toen we naar Brugge reisden.



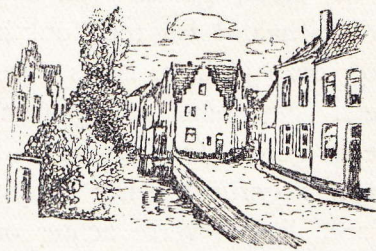
Hoefje in 't Meetjesland.

Houtland verrijzen ook stevige torens, monumenten.

Stil, waar zult ge eindigen? Neen, geen ondoordringbare wouden strekken zich in 't houtland uit. De bosschen zijn, op weinige uitzonderingen na, geroid voor akkerland en eene dichte bevolking verdringt er zich, te dicht zelfs, want de hoeven zijn te klein en vele Vlamingen verlaten tegenwoordig hun gewest om in den vreemde — dikwijls over den Oceaan — een bestaan te zoeken.

Wilt ge nog fiere, stoute torens zien, richt uw oog dan naar de andere zijde! Volg even 't kanaal, dat als een zilveren lint de vlakke siert... kijk daar vóór u — Damme! Meer naar links... Oostkerke... en ginder, ver boven 't geboomte... Sluis! Nu naar den zeekant... bemerkt gij hem nog niet... hij verbergt zich toch niet schuchter... Lisseweghe! Die torens vreezen den blik van Brugge's reus niet... immers ze zijn verwanten, hun lot was aan dezen hier verbonden... Zij genoten van den overvloed, maar werden ook in den val meegesleept.

Zoekt gij het Zwyn? Te vergeefs... daar waar die molenwieken draaien... waar dat groen tapijt ligt uitgespreid... waar die hoeven staan... daar klotsten de golven van den machtigen zeearm. Ginder westwaarts van Sluis zoudt ge nog eene inham zien... eene soort van kreek, eene zandvlakte bij eb... het is het Zwyn!



Hoekje van Brugge

Doch, glinstert daar niet de nieuwe vaarweg naar de zee... het kanaal, dat Brugge doen herleven kan! Zie, schier schijnrecht loopt het kustwaarts. Maar het is stil en rustig, 't moest leven wekken in de slapende stede, doch schijnt reeds meê ingesluimerd te zijn met de grijze veste en de gansche vlakke rondom.

We wilden vertellen en we voelen, dat we nog op Brugge's halletoren staan in dien heerlijken zomernamiddag.

We keeren tot de werkelijkheid terug.

De eerste halletoren was in hout opgetrokken (11e eeuw). Den 15en December 1280 werd hij door 't vuur vernield en ook de kostbare charters werden eene prooi der vlammen. Graaf Gwyde van Dampierre, die later zoo den steun zijner onderdanen behoefde, weigerde de keuren te hernieuwen. De Bruggelingen staken de koppen omhoog en verwekten oproer. In 1291 kregen ze toestemming hun toren te herbouwen.

Men gebruikte nu steen, en in 1296 verhief zich het nieuwe belfort. Dit bestond uit drie verdiepingen en bezat eene spits, welke gekroond was door een draak van verguld koper, dezelfde, die nu het belfort van Gent siert.

Aan dien draak zijn twee legenden verbonden.

Volgens de eerste stond hij op den koepel van St. Sophia te Constantinopel. Toen Boudewijn IX, graaf van Vlaanderen en Henegouwen in 1204 het Oostersch keizerrijk stichtte en zelf den troon beklom, schonk hij den draak aan de Brugsche kruisvaarders, die hun vorst zoo dapper terzijde hadden gestaan.

De Bruggelingen voerden het zegeteeken naar hunne woonplaats mee en later werd de draak op de spits van den nieuw-gebouwden halletoren gesteld.

Maar in 1382 overrompelden de Gentenaren onder Filips van Artevelde de stad Brugge. Ze stolen den draak en plaatsten hem op hun belfort, waar hij nog altijd prijkt.

De andere legende beweert, dat de draak oorspronkelijk den boeg versierde van een vaartuig, hetwelk aan den Noorschen koning Sigurd Magnussen toebehoorde. Deze vorst zou hem dan in 1111 als herinnering aan zijn tocht naar 't H. Land op den St. Sophiakoepel te Constantinopel geplaatst hebben. En deze overlevering vertelt dan ook de bekende geschiedenis van Boudewijn IX en den diefstal der Gentenaars.¹⁾

¹⁾ Volgens anderen stolen de Gentenaars den draak te Biervliet. En ten slotte beweert men, dat het monster te Gent vervaardigd werd.

Op den draak stond het 15 voet hooge beeld van St. Michiel. Brugge's toren heeft niet alleen zijn draak, maar ook zijne spits verloren.

In den zomer van 't jaar 1493 woedde een vreeselijk onweer boven het Noorden van Vlaanderen. De bliksem trof Brugge's belfort en wel zoo hevig, dat de klokken smolten. De spits werd verbrijzeld, het standbeeld van St. Michiel en de draak rolden op de markt.

In 1502 werd de spits hersteld en het St. Michielsbeeld vervangen door den Vlaamschen Leeuw. Bijna 250 jaren mocht de halle haar toren ongeschonden behouden. Maar in 1741 werd nogmaals de spits door den bliksem vernield en sindsdien bezit 't belfort zijn huidig voorkomen.

De toerist, die Brugge's halletoren beklimt, mag niet haastig zijn. Daarboven valt veel te genieten voor den rustigen toeschouwer. Het panoroma is zeer afwisselend; steeds ontdekt men nieuwe gezichtspunten. 't Is ook een uitgebreid gebied, dat zich ontrolt. Bij klaar weer ziet men de torens van Diksmuiden en Gent.

* *
*

Wanneer men de hallepoort verlaat, bezoekt men in den rechtervleugel het museum van oudheden, dat zeer belangwekkend is.

In dit deel der Halle werden voorheen kruidenierswaren verkocht en men sprak dan ook van „Kruidhalle”. Er is nog eene historische bijzonderheid aan verbonden. Waar nu de reiziger oude grafzerken, antieke meubelen e. m. d. bezichtigt, zuchtte in 1225 een vorstelijk gevangene en wel niemand anders dan Lodewijk van Nevers.

Deze lichtzinnige graaf, die het liefst zijne dagen in Frankrijk sleet, stelde in Vlaanderen oneerlijke landvoogden aan, welke de bevolking verdrukten. De Vlamingen en vooral de Bruggelingen verwekten oproer.

Toen Lodewijk weer eens naar ons gewest gekomen was, om den vrede te herstellen, en te Kortrijk vertoefde, zonden de Bruggelingen eenige afgezanten, om recht te bekomen.

Maar Lodewijk liet de afgevaardigden in den kerker werpen. Vijf duizend Bruggelingen snelden nu naar Kortrijk om hunne stadgenooten te bevrijden. Ze vonden de Leye-stede in vlammen. Die brand was op last van den trouweloozen graaf gesticht. Maar de woedende Kortrijkzonen hadden Lodewijk van Nevers gevangen genomen en leverden hem nu aan de Bruggelingen uit.

De trotsche vorst werd, op een klein paardje gezeten, naar de hoofdstad vervoerd, onder algemeen gespot. En Lodewijk bracht zes maanden in de „Kruidhalle” door!

Aan den Oostkant der Groote Markt staan twee sierlijke gebouwen: het provinciaal hôtel en het postbureel, gewrochten van L. De La Censerie en R. Buyck. Deze monumenten zijn in ouden stijl opgetrokken. En verder ziet men aan deze zijde een schreeuwend-leelijke muur met aanplakbiljetten overdekt! ¹⁾)

Vroeger stond aan dezen kant der markt de Waterhalle, waar lakens werden verkocht. Daar de halle boven de Reie gebouwd was, konden de schepen er in varen. Nu is de waterloop overwelfd. De waterhalle brandde in 1871 af.

Aan de noordzijde der markt bemerkt men eene rij schoone gevels en aan de westzijde staat Cranenburg (no. 16), waar Maximiliaan van Oostenrijk gevangen zat. No. 22, de oude Munte. dagteekent uit 1623 en no. 15 uit de 14^e eeuw, is 't oud hotel van Bouchaute. En te midden der markt verrijst het standbeeld van onze vaderlandsche helden, Jan Breydel en Pieter de Coninck. Het is 't werk van De Vigne en werd in 1887, in aanwezigheid van Z. M. Leopold II en de Koninklijke familie onthuld.

't Was bij die gelegenheid, dat de Bruggelingen den betreurden Prins Boudewijn zoo geestdriftig onthaalden, omdat de troonopvolger steeds zijne liefde voor onze taal toonde.

Prins Boudewijn sprak toen eene geestdriftwekkende redevoering uit. Hoe zuiver en vloeiend was het Vlaamsch, dat hij klinken liet! De Bruggelingen en de Vlamingen uit alle gouwen des lands toegestroomd, juichten den Prins, die hunne taal niet versmaadde maar met voorliefde gebruikte, uitbundig toe.

's Avonds woonde de hooge bezoeker in den schouwburg de voorstelling van een tooneelstuk „Breydel en De Coninck” bij. En 't was te Brugge, meenen we, dat het geestdriftige volk depaarden van 's prinsen rijtuig uitspande, om België's kroonprins in triomf naar 't station te trekken.



Leopold II.

1) Nu verdwenen.

KERLINGALAND



A. HANS
KERLINGALAND

LODEWIJK
OPDEBEEK
ANTWERPEN
1912.

UITGAVE - LODEWIJK - OPDEBEEK

A. HANS.

KERLINGALAND.

(GESCHIEDENIS, LEGENDEN, ZEDEN
EN GEWOONTEN DER KUSTBEWONERS).

Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal, en zijn roem.
(Hendrik Conscience.)



LODEWIJK OPDEBEEK.
BOEKHANDELAAR-UITGEVER
ANTWERPEN.

1912.